Oświadczenie złożone
przez senatorów
Jerzego Wcisłę, Halinę Biedę
i Henryka Piotra Siedlaczka
na 45. posiedzeniu Senatu
w dniu 7 listopada 2025 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Z przekazanej samorządom przez Ministerstwo Finansów w dniu 14 października informacji dotyczącej wstępnych kwot subwencji ogólnej na rok 2026 wynika, że 7 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 4 miasta na prawach powiatu, otrzyma subwencję niższą niż w roku 2025. Dotyczy to miast: Bytom – 2 miliony 500 tysięcy zł mniej; Elbląg – 17 milionów 800 tysięcy zł mniej; Jastrzębie-Zdrój – 22 miliony 300 tysięcy zł mniej; Włocławek – 44 miliony 300 tysięcy zł mniej. Uważamy, że wyznacznikiem bazowego poziomu dochodów przekazywanych w formie subwencji powinien być przewidywalny poziom inflacji, poniżej którego kwota subwencji nie powinna spadać. W przypadku tych 4 miast kwota jest nie tylko niższa od wskaźnika inflacji, lecz także bezwzględnie niższa od kwoty subwencji otrzymanej w roku ubiegłym.

Jakie są główne konsekwencje tego stanu rzeczy? Po pierwsze, występują trudności budżetowe. Sytuacja ta jest trudna do zaakceptowania dla samorządów, ponieważ uniemożliwia racjonalne planowanie budżetu. Istotne pozycje wydatkowe, jak np. poziom wynagrodzeń w oświacie i sferze budżetowej, są zależne od decyzji centralnych, np. co do wysokości płacy minimalnej, na które samorządy nie mają realnego wpływu.

Po drugie, następują degradacja i spadek inwestycji. Istnieje wysokie ryzyko, że te miasta będą zmuszone do rezygnacji z inwestycji, w tym projektów współfinansowanych ze środków unijnych, z powodu braku środków na wkład własny. Mówimy o miastach, w których udział inwestycji jest już i tak stosunkowo niski. Utrzymywanie tego trendu przyspieszy degradację tych ośrodków, które borykają się z długotrwałym spadkiem liczby mieszkańców, co jest oczywistym dowodem na spadek ich atrakcyjności.

W związku z tym oczekujemy dokładnego przeanalizowania i wyjaśnienia następujących kwestii.

1. Należy ocenić, czy algorytmy użyte do obliczenia subwencji są dobrane właściwie i odzwierciedlają obiektywne potrzeby jednostek samorządu terytorialnego.

2. W sytuacjach, w których wysokość subwencji rażąco odbiega od standardów i jest niższa niż w roku poprzednim, Ministerstwo Finansów powinno rozważyć uzupełnienie jej dodatkową kwotą wyrównawczą.

3. Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, obowiązująca od 1 stycznia br., być może wymaga dogłębnej analizy pod kątem potencjalnych błędnych założeń.

Wnosimy o skorygowanie ustawy w taki sposób, by gwarantowała wzrost poziomów finansowania samorządów co najmniej na poziomie inflacji. Bez takich gwarancji jednostki samorządu terytorialnego nie będą w stanie odpowiednio sfinansować wydatków wieloletnich i inwestycji kluczowych dla ich rozwoju.

Jerzy Wcisła
Halina Bieda
Henryk Piotr Siedlaczek